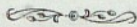

X.

Premi de la viola d' or y d' argent.

CONSTANÇA D' ARAGÓ.

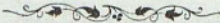

CONSTANCA D'ARAGO

CONSTANCA D'ARAGO

CONSTANÇA D' ARAGÓ.

1 2 8 4.

« Respira, cor meu, respira,
Que prest del foch que 't turmenta
No romandrà ni una 'spira:
Un broll de sanch no 'm retgira
Si de sanch las tacas renta.

De ta llarga malaltía
Remey será aquexa sanch.
¿Qu' importa que noble sia?
Mes ho era la qu' un dia
Feu vermell mon manto blanch.

En mitx de tanta grandesa
Qu' als pesars consol no dona,
De cruèls inimichs ofesa,
Per enganar ma tristesa
Duya d' or una corona.

Mes fins ara 's pot dir qu' era
Reyna solament de nom
L' esposa del rey en Pere :
Que som reyna verdadera
Ben prompte ho veurá tothom.

Res em fa que pugan creure
Que de bronzo un cor abrich.
No 'm quedarán res á deure :
Del cálzer qu' em feren beure
Ne beuré mon inimich.

Que plor. Si. Qu' ensaboresca
Aquell glop d' amarch verí.
Per agre que li paresca ,
Com las gotas d' una bresca
Els seus plors serán per mi.

Y ¡cóm s' engana si espera
Que podrá la compassió
Fer tornar mon bras arrera !
L' esposa del rey en Pere
Arrera no torna, no.

Primer daria á mans plenas
Las joyas de mon tesor ,
Mon manto faria benas ,
Sanch treuria de mas venas ,
Trossos faria mon cor.

Que totas las nits encara
Quant estich mitx condormida ,
M' arriba una veu ben clara ,

La triste veu de mon pare,
Que « mort y venjança » crida.

Venjança, dolsa venjança,
Anys fa qu' envers tu m' empenyen
El desitx y l' esperança;
Pero avuy mon bras t' alcanza,
Avuy mos brassos t' estrenyen.

No 't deixaré. No m' espanta,
No 'm gela 'l cor el nom teu:
Quant ets justa també ets santa,
Ets un cástich qu' adelanta
L' invisible ma de Deu.

Me venjaré á tota ultransa:
Qu' el botxí son ferro 'smol,
Y axí veurán com s' alcanza;
Qu' aquesta avorrida Fransa
En sentir mon nom tremol. »

Axò 's deya á sí matexa
La reyna dona Constança,
La muller del rey en Pere,
Qu' en la Sicilia comanda.

En son palau de Mesina
Tanta de gent s' ha aplegada,
Que en sa cort, mes no 'n tendria
L' Emperatriu de Alemanyà.

En son trono está la Reyna
Ab la corona posada,
Ab lo pom d' or y lo sceptre,
Distintius de soberana.

Dels infants que tant estima
Un ne vol á cada banda.
Té en Frederich á ma esquerra,
Á ma dreta l' alt en Jacme.

Y sols ells tres allá sèuen
En las caderas dauradas,
Sobre vistosa catifa
De flors vermellas y blavas.

Ornament que sembla impropri,
Del costat la paret tapan
Una folgada cortina
Y un dosser de negre llana.

De Jesucrist la figura
Imponent allá destaca,
Coronat el cap d' espinas,
En la creu las mans clavadas.

Devant ella resplandexen
De cera groga sis atxas
Qu' ab la seua llum recordan
Las de triste funeraria.

Y prop d' allá per lo sèrias
De terror el pit conglassan
De set rigurosos jutges,
Vestits de negre, las caras.

Ni se miran, ni sonríuen,
Ni se parlan ab veu baixa,
Y aquella cambra está plena
De cavallers y de damas!

De patges y de donzellas,
De barons d' antich paratge,
De prelats que duhen mitra,
De guerrers qu' han guanyat fama;

De valents que compartexen
Ab el gran Rotger de Lauria
Lo domini de las onas,
Els perills de las borrascas.

Hi há nobles de Sicilia,
De la Grecia, d' Alemanya,
Catalans, aragonesos...
Sols un de francesa rassa.

En Carles príncep de Nápols,
Del tronch d' Anjú noble rama,
Que á n' en Rotger sens afronta
Rendí sa vensuda espasa,

N' es aquest qu' allá se trobà
Presoner y en mitx de llançes,
Aguardant que decidesca
De sa vida una paraula.

Ni la tem, ni la provoca.
De sos ulls tranquils no saltan.
Ni de fel amargas gotas,
Ni espiras d' encesa rábia.

Sabent á qué 'stá sotsmesa
La cega sòrt de las armas,
Ni l' orgull son front axeca
Ni 'l dolor son front acala.

Mes fort que son bras de ferro
Quant feria en la batalla,
Un cor té que no 'l doblegan
De la mort las amenassas.

Prou coneix qu' ella s' acosta,
La remor sent de sas alas,
Y la sent com grossa alzina
Els bramuls de la ventada.

Fit á fit la Reyna 'l mira,
Y llavoras sí que ratja
Sanch mes viva y mes bullenta
De son cor l' antiga llaga!

Del color de las rosellas
Encesas mostra las galtas,
Y del foch qu' en son pit cova
Respiran p'els ulls las flamas.

Rompent aquell llarch silenci:
« Sabeu, oh Jutges, esclama,
Que del rey Manfré som filla?...
Som la filla desdixada! »

Y sa passió rencorosa
Cedint á la pena amarga,

Son esperit li flaquetja,
Y sos ulls en plors esclatan.

« No ploreu, aquells responen,
Senyora, seréu venjada.

Del rey Manfré la memoria
Lo temps no ha sborrat encara.

Del rey Coradí l' afronta
Hem pesat en la balansa:
Cap per cap es la justícia,
Mort per mort la lley demana. »

— Demá... y s' atura.

— Reyna!

Diu el Princep ab gran calma,
Si fos encara possible
Demanaria una gracia.

— No hi há mercé.

— Es tan petita!

— Y es?

— Morir quant la campana
Toqui á las tres del capvespre
La tercera batayada.

— Per qué axí?...

— Demá 's divendres,

Mon calvari es una plassa,
Y en el seu en aquest' hora
Mon Redemptor espirava.

Commoguda, com si fossen
Tan pocas y humils paraulas
Ferest trò d' una centella
Que reventás dins la cambra,

La Reyna s' axeca dreta,
Gira el cap, y sas miradas
En la figura 'n tropessan
Que baix del dosser ressaltá.

Gran batech el cor li dona,
Mut gemech son pit eczhalá,
Y ab sa veu que li tremola,
Pero veu ben estil-lada :

« Barons, diu, en Catalunya
Lo Rey mon espòs s' encuantra,
Á ell li pertany fer sentencia
De tal Príncep en la causa.

Si mon perdó necessita,
Lo té ja, qu' á mi no 'm bastan
Els llorers que se mostiap,
Els llorers qu' ab sanch se guanyan. »

Com estorats tots se quedan
Mentres qu' ella s' adelanta,
Al Príncep besa en la boca
Y sa ma dreta li allarga.

Y ningú 's tem que sa 'squerra
Comprimint son pit estava,
Y que 's deya á sí matexa:
« ¡ Calla, cor meu, calla, calla!

No 'm recordis que som reyna,
Recórdam que som cristiana,
Que Jesucrist es mon mestre,
Que Jesucrist es mon pare. »